

# Wielka Rzesza – ziemia czy niebo?

## Najważniejsze argumenty biblijne w pigułce

### Wprowadzenie

Tożsamość Wielkiej Rzeszy z Objawienia 7:9–17 od dawna należy do najbardziej dyskutowanych zagadnień eschatologii. Tradycyjnie wielu komentatorów utożsamia tę grupę ze zbawionymi przebywającymi w niebie, głównie dlatego, że Jan opisuje ją jako stojącą „przed tronem i przed Barankiem”. Na pierwszy rzut oka wydaje się to argumentem rozstrzygającym.

Jednak rzetelna egzegeza wymaga postawienia prostego pytania: **czy Jan rzeczywiście chciał określić miejsce pobytu Wielkiej Rzeszy, czy raczej jej relację z Bogiem?**

To pytanie stanowi punkt wyjścia całego opracowania. Zamiast rozpoczynać od gotowej doktryny, autor proponuje zastosowanie podstawowych zasad hermeneutyki. Nie należy budować nauki na jednym wersecie, lecz uwzględnić cały kontekst Objawienia, znaczenie użytych słów oraz sposób, w jaki podobne obrazy funkcjonują w całej Biblii. Dopiero wtedy można odpowiedzieć, czy tekst rzeczywiście wymaga uznania, że Wielka Rzesza znajduje się w niebie.

## 1. Nie buduj doktryny na jednym wersecie

Najczęściej przywoływany argument brzmi:

„Potem ujrzałem, a oto wielka rzesza (...) stojąca przed tronem i przed Barankiem...”  
(Obj. 7:9).

Dla wielu osób jest to dowód, że Wielka Rzesza przebywa w niebie. Jednak sam tekst tego nie mówi.

Jan nie napisał:

- „w niebie”,
- „w niebiosach”,
- „zamieszkują niebo”,
- „zostali zabrani do nieba”.

Napisał jedynie, że stoją **przed tronem**.

To ogromna różnica.

Biblia wielokrotnie ostrzega przed wyciąganiem daleko idących wniosków z pojedynczego wyrażenia. Każdy tekst należy interpretować w świetle całego Pisma. Jeżeli identyczne zwroty w wielu innych miejscach nie oznaczają nieba, nie wolno automatycznie przypisywać im takiego znaczenia również w Objawieniu 7.

## 2. „Przed Bogiem” w Biblii bardzo często oznacza relację, a nie miejsce

Najsilniejszym argumentem przedstawionym w opracowaniu jest analiza sposobu, w jaki Biblia używa zwrotów:

- przed Jehową,
- przed Bogiem,
- przed Panem,
- przed obliczem Boga.

Okazuje się, że w ogromnej liczbie przypadków nie opisują one lokalizacji.

Opisują natomiast pozostawanie pod Bożym autorytetem.

Eliasz powiedział:

„Żyje Jehowa, przed którego obliczem stoję”.

Czy był wtedy w niebie?

Nie.

Stał przed Achabem na ziemi.

Dokładnie tak samo mówi Elizeusz.

Kapłani służyli „przed Jehową”.

Lewici stawali „przed Jehową”.

Cały Izrael gromadził się „przed Jehową”.

Nikt jednak nie twierdzi, że znajdowali się wtedy w niebie.

Dlatego identyczny sposób wyrażania się w Objawieniu 7 nie może sam w sobie rozstrzygać lokalizacji Wielkiej Rzeszy.

Znacznie naturalniej jest rozumieć, że Jan opisuje ludzi uznanych przez Boga, znajdujących się pod Jego panowaniem i cieszących się Jego przychylnością.

---

## 3. Greckie ἐνώπιον nie oznacza wyłącznie miejsca

Drugim filarem argumentacji jest analiza greckiego słowa ἐνώπιον (enōpion).

To właśnie ono zostało przetłumaczone jako „przed”.

Leksykony języka greckiego pokazują, że słowo to oznacza nie tylko fizyczną obecność.

Może również oznaczać:

- wobec,
- w oczach,
- pod czyimś autorytetem,
- przed czyjąś oceną,
- w obecności.

Nowy Testament używa tego słowa wobec ludzi, którzy bez wątpienia pozostają na ziemi.

Przykładem jest Korneliusz, który mówi:

„Jesteśmy teraz obecni przed Bogiem.”

Nie oznacza to, że Korneliusz i jego dom zostali przeniesieni do nieba.

Podobnie Jezus powiedział, że z jednego grzesznika okazującego skruchę powstaje radość „przed aniołami Boga”. Sam grzesznik pozostaje jednak na ziemi.

Wynika z tego prosty wniosek:

Greckie **ἐνώπιον** nie odpowiada automatycznie na pytanie „gdzie?”, lecz bardzo często odpowiada na pytanie „przed kim?”.

## 4. Tron Boga jest przede wszystkim symbolem Jego panowania

Kolejnym często pomijanym elementem jest znaczenie samego tronu Boga.

W Biblii tron nie jest przede wszystkim określeniem miejsca, lecz symbolem królewskiej władzy. Psalm 103:19 mówi:

„Jehowa utwierdził swój tron w niebiosach, a jego królowanie panuje nad wszystkim.”

Tron znajduje się w niebie, ale jego panowanie obejmuje całą rzeczywistość – zarówno niebo, jak i ziemię.

Podobnie Izajasz zapisuje:

„Niebiosą są moim tronem, a ziemia podnóżkiem moich stóp” (Iz. 66:1).

Bóg nie panuje wyłącznie w niebie. Cała ziemia również pozostaje pod Jego królewską władzą.

Dlatego osoby stojące „przed tronem” nie muszą znajdować się w miejscu, gdzie znajduje się tron. Znacznie częściej oznacza to, że podlegają Bożemu panowaniu i zostali przez Niego uznane.

Księga Objawienia wielokrotnie przedstawia wydarzenia rozgrywające się „przed tronem”, których skutki dotyczą ziemi. Tron stanowi centrum Bożych decyzji, ale ich wykonanie obejmuje cały świat. Z tego względu sam obraz tronu nie rozstrzyga miejsca pobytu Wielkiej Rzeszy.

## Dodatkowe argumenty przemawiające za ziemską lokalizacją

Na uwagę zasługują również inne sceny z Księgi Objawienia i Ewangelii, w których ludzie znajdują się „**przed tronem**”, pozostając jednocześnie na ziemi.

W **Mateusza 25:31-46** Jezus przedstawia sąd nad narodami. Gdy Syn Człowieczy zasiądzie na swoim chwalebnym tronie, **wszystkie narody zostają zgromadzone przed Nim**, po czym następuje oddzielenie „owiec” od „kóz”. Opis dotyczy ludzi żyjących na ziemi podczas sądu, a mimo to są oni przedstawieni jako stojący przed tronem Króla.

Podobnie w **Objawieniu 6:15-17** królowie ziemi, dowódcy wojskowi, możni, bogaci oraz pozostali mieszkańcy ziemi usiłują ukryć się przed nadchodzącym sądem. Wołają do gór i skał, aby spadły na nich i **ukryły ich przed Tym, który siedzi na tronie, oraz przed gniewem Baranka**. Cała scena niewątpliwie rozgrywa się na ziemi, jednak osoby te również znajdują się wobec tronu Boga i Baranka.

Oba przykłady pokazują, że w języku biblijnym stanie **przed tronem** oznacza przede wszystkim odpowiadanie przed najwyższym Władcą i Sędzią, a niekoniecznie przebywanie w niebie. W połączeniu z analizą zwrotu **ἐνώπιον**, porównaniem z Objawieniem 20 oraz symboliką tronu stanowi to kolejny argument, że samo wyrażenie „przed tronem” nie przesądza o niebiańskiej lokalizacji Wielkiej Rzeszy.

---

## 5. Objawienie 20 obala argument oparty wyłącznie na słowach „przed tronem”

Jednym z najmocniejszych argumentów przedstawionych w opracowaniu jest porównanie dwóch scen z tej samej księgi.

### Objawienie 7

Wielka Rzesza stoi przed tronem.

### Objawienie 20

Umarli stoją przed wielkim białym tronem.

Jan używa praktycznie identycznego wyrażenia greckiego w obu miejscach.

Jeżeli więc ktoś twierdzi, że słowa „przed tronem” automatycznie oznaczają niebo, powinien konsekwentnie uznać, że również wszyscy zmartwychwstali z Objawienia 20 znajdują się wtedy w niebie.

Jednak sam opis mówi coś innego.

Morze wydaje umarłych.

Śmierć wydaje umarłych.

Hades wydaje umarłych.

Następnie wszyscy stają przed Bogiem na sąd.

Akcent całej sceny nie pada na miejsce ich pobytu, lecz na fakt, że odpowiadają przed najwyższym Sędzią.

To niezwykle ważna obserwacja.

Skoro Jan wykorzystuje ten sam obraz wobec zmartwychwstałych sądzonych przez Boga, oznacza to, że zwrot „stoją przed tronem” opisuje przede wszystkim **pozycję wobec Boga**, a nie miejsce przebywania.

W konsekwencji nie można traktować Objawienia 7:9 jako samodzielnego dowodu na niebiańskie miejsce pobytu Wielkiej Rzeszy.

---

## 6. Perspektywa wizji nie jest miejscem spełnienia

Jedna z najważniejszych zasad interpretacji Apokalipsy brzmi:

**Jan bardzo często ogląda wydarzenia z perspektywy nieba, chociaż ich realizacja następuje na ziemi.**

Dobrym przykładem są czterej jeźdźcy z Objawienia 6.

Pieczenie otwierane są przed tronem Boga.

Jednak skutki ich otwierania dotyczą mieszkańców ziemi.

Podobnie aniołowie otrzymują polecenia w niebie, ale wykonują je wobec ludzi żyjących na ziemi.

Zatem sam fakt, że Jan ogląda Wielką Rzeszę w wizji związanej z tronem Boga, nie oznacza jeszcze, że przebywa ona w niebie.

To raczej perspektywa narracji niż określenie miejsca pobytu opisywanej grupy.

---

## 7. Symbol nie jest rzeczywistością

Autor opracowania wielokrotnie przypomina, że Objawienie zostało przekazane „w znakach” (Obj. 1:1).

Oznacza to, że obrazy nie powinny być utożsamiane z rzeczywistością, którą przedstawiają.

Kobieta obleczona w słońce nie jest dosłowną kobietą.

Smok nie jest dosłownym smokiem.

Bestia nie jest zoologicznym stworzeniem.

Miecz wychodzący z ust Chrystusa nie jest literalnym mieczem.

Podobnie stanie „przed tronem” nie musi oznaczać fizycznego miejsca pobytu.

Najpierw należy ustalić, co symbol przedstawia.

Dopiero później wyciągać wnioski dotyczące rzeczywistości.

To podstawowa zasada interpretacji całej Apokalipsy.

---

## 8. Najbardziej naturalny wniosek

Po zestawieniu wszystkich dotychczasowych danych powstaje spójny obraz.

Żaden z głównych argumentów używanych na rzecz niebiańskiej lokalizacji Wielkiej Rzeszy nie okazuje się rozstrzygający.

Słowa „przed tronem” nie oznaczają automatycznie nieba.

Greckie **ἐνώπιον** nie oznacza wyłącznie miejsca.

Tron symbolizuje przede wszystkim władzę Boga.

Ta sama konstrukcja pojawia się w Objawieniu 20 wobec ludzi stojących przed Bożym sądem.

Cała symbolika Apokalipsy pokazuje natomiast, że Jan bardzo często ogląda z niebiańskiej perspektywy wydarzenia rozgrywające się na ziemi.

Dlatego opis Wielkiej Rzeszy harmonijnie daje się rozumieć jako przedstawienie ludzi pozostających pod panowaniem Boga, uznanych przez Niego i korzystających z Jego ochrony, bez konieczności uznawania, że przebywają oni w niebie.

## 9. „Świątynia” (ναός) nie przesądza o niebie

Po omówieniu zwrotu „przed tronem” wielu komentatorów wskazuje na kolejny argument. W Objawieniu 7:15 czytamy, że Wielka Rzesza „pełni dla Boga świętą służbę dniem i nocą w Jego świątyni”. Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że skoro mowa o świątyni Boga, chodzi wyłącznie o niebo.

Jednak również tutaj konieczna jest dokładniejsza analiza.

Grecki wyraz **ναός (naos)** oznacza wewnętrzną część świątyni – miejsce związane z obecnością Boga. W Biblii nie zawsze odnosi się jednak do jednego, dosłownego miejsca. W zależności od kontekstu może oznaczać świątynię w Jerozolimie, duchową społeczność wierzących lub niebiańską rzeczywistość. Dlatego samo użycie słowa **ναός** nie wystarcza do rozstrzygnięcia miejsca pobytu Wielkiej Rzeszy.

Tak jak wcześniej w przypadku wyrażenia „przed tronem”, również tutaj o znaczeniu decyduje kontekst całej wizji, a nie pojedynczy termin. Jeżeli cały opis ma charakter symboliczny, nie można jednego elementu interpretować całkowicie dosłownie, ignorując pozostałe symbole.

---

## 10. „Dniem i nocą” – język obrazu

Opis Wielkiej Rzeszy mówi, że służy ona Bogu „dniem i nocą”.

Niektórzy wyciągają z tego wniosek, że skoro w niebie nie ma zmęczenia ani ograniczeń, musi chodzić o służbę niebiańską.

Jednak w języku biblijnym zwrot „dniem i nocą” bardzo często oznacza **nieustanną, wierną i ciągłą służbę**, a nie dosłowny pomiar czasu.

Podobnych określeń używali prorocy, psalmiści oraz autorzy Nowego Testamentu. Ich celem było podkreślenie stałości oddania Bogu, a nie opisanie rytmu dnia i nocy.

Również w tym przypadku tekst nie rozstrzyga miejsca pobytu Wielkiej Rzeszy, lecz opisuje charakter jej oddawania czci Bogu.

---

## 11. Bóg „rozciągnie nad nimi swój namiot”

Jednym z najpiękniejszych elementów wizji jest obietnica:

„Ten, który siedzi na tronie, rozciągnie nad nimi swój namiot.”

To wyrażenie odwołuje się do dobrze znanego motywu Starego Testamentu.

Namiot Boga oznacza Jego obecność pośród ludu.

Podczas wędrówki Izraela przez pustynię Bóg mieszkał pośród swojego narodu w Przybytku.

Nie oznaczało to, że Izrael został przeniesiony do nieba.

Przeciwnie – to Bóg zamieszkał pośród ludzi.

Ten sam motyw powraca u proroków, którzy zapowiadają czas, gdy Bóg ponownie będzie mieszkał ze swoim ludem.

Dlatego słowa o rozciągnięciu namiotu nad Wielką Rzeszą harmonizują z biblijnym obrazem Bożej opieki nad odkupionymi ludźmi.

---

## 12. Objawienie 21 rozwija tę samą obietnicę

Najciekawsze jest to, że niemal identyczne wyrażenie pojawia się ponownie w Objawieniu 21.

Jan słyszy wtedy słowa:

„Oto namiot Boga jest z ludźmi.”

Nie czytamy:

- ludzie zamieszkali w niebie,

lecz:

- Bóg zamieszkał z ludźmi.

Następnie następują obietnice:

- śmierci już nie będzie,
- łez już nie będzie,
- bólu już nie będzie,
- cierpienia już nie będzie.

Są to niemal te same błogosławieństwa, które wcześniej zostały obiecane Wielkiej Rzeszy.

To podobieństwo nie wydaje się przypadkowe.

Objawienie 21 przedstawia spełnienie obietnic zapowiedzianych wcześniej w Objawieniu 7.

Jeżeli więc kulminacją tych obietnic jest nowe niebo i nowa ziemia, gdzie Bóg mieszka z ludźmi, trudno uznać, że wcześniejsza wizja koniecznie opisuje życie tej samej grupy w niebie.

---

## 13. Tło starotestamentowe

Autor opracowania wielokrotnie podkreśla, że Księga Objawienia bardzo rzadko tworzy zupełnie nowe symbole.

Znacznie częściej rozwija obrazy znane z wcześniejszych ksiąg.

Dlatego opis Wielkiej Rzeszy należy czytać przez pryzmat proroków.

Izajasz zapowiada czas, gdy Bóg usunie łyzy, zapewni ochronę swojemu ludowi i zgromadzi ludzi ze wszystkich narodów.

Ezechiel opisuje przymierze pokoju oraz zamieszkanie Boga pośród swojego ludu.

Zachariasz przedstawia narody przychodzące, aby oddawać cześć Jehowie.

Wszystkie te obrazy łączy jedna wspólna cecha.

Nie opisują ucieczki ludzi z ziemi do nieba.

Opisują odnowienie relacji Boga z ludźmi i błogosławieństwa obejmujące odkupioną ludzkość.

Jan wykorzystuje właśnie tę symbolikę, rozwijając ją w swojej wizji.

---

## 14. Wszystkie elementy układają się w jeden obraz

Po zestawieniu wszystkich argumentów pojawia się spójny schemat.

Samo wyrażenie „przed tronem” nie oznacza nieba.

Greckie **ἐνώπιον** nie oznacza wyłącznie miejsca.

Tron oznacza królewską władzę Boga.

Świątynia nie rozstrzyga lokalizacji.

Namiot Boga oznacza Jego obecność pośród ludzi.

Obietnice z Objawienia 7 znajdują rozwinięcie w Objawieniu 21.

Starotestamentowe tło prowadzi do tych samych wniosków.

Każdy z tych argumentów z osobna nie musi przesądzać sprawy.

Jednak rozpatrywane łącznie tworzą spójną interpretację.

Najbardziej naturalnym odczytaniem wizji staje się obraz Wielkiej Rzeszy jako odkupionych ludzi znajdujących się pod panowaniem Boga i korzystających z Jego ochrony oraz błogosławieństw w odnowionym porządku ustanowionym przez Jego Królestwo. Taki wniosek – zgodnie z argumentacją przedstawioną w opracowaniu – lepiej harmonizuje z całokształtem analizowanych tekstów niż opieranie całej interpretacji wyłącznie na zwrocie „przed tronem”.

## 15. Czy istnieje choć jeden tekst, który jednoznacznie umieszcza Wielką Rzeszę w niebie?

Po przeanalizowaniu wszystkich najważniejszych argumentów warto postawić zasadnicze pytanie.

**Czy Biblia zawiera choć jeden werset, który wprost stwierdza, że Wielka Rzesza będzie żyła w niebie?**

Odpowiedź jest zaskakująca.

Nie znajdujemy w Piśmie Świętym wypowiedzi w rodzaju:

- „Wielka Rzesza będzie mieszkać w niebie.”
- „Wielka Rzesza została zabrana do nieba.”
- „Wielka Rzesza otrzyma niebiańskie dziedzictwo.”
- „Wielka Rzesza będzie królować z Chrystusem.”

Takie stwierdzenia nigdy nie pojawiają się w opisie tej grupy.

Natomiast wszystkie argumenty przemawiające za niebiańską lokalizacją opierają się na interpretacji symbolicznych wyrażen, takich jak:

- „przed tronem”,
- „przed Barankiem”,
- „w świątyni”.

Całe opracowanie pokazuje, że żadne z tych określeń samo w sobie nie rozstrzyga miejsca pobytu Wielkiej Rzeszy. Ich znaczenie należy ustalać w świetle całego Pisma, a nie w oderwaniu od kontekstu.

---

## 16. Natomiast wiele elementów wskazuje na ziemię

Choć pojedynczy argument rzadko bywa rozstrzygający, zestawione razem tworzą spójny obraz.

1. Biblia wielokrotnie mówi o ludziach stojących „przed Jehową”, którzy pozostają na ziemi.
2. Greckie ἐνώπιον oznacza nie tylko miejsce, ale również pozostawanie pod Bożym autorytetem.
3. Tron Boga symbolizuje Jego władzę nad całym stworzeniem, a nie jedynie lokalizację w niebie.
4. Objawienie 20 używa niemal identycznego zwrotu „stoją przed tronem”, opisując scenę sądu, co pokazuje, że sam zwrot nie przesądza miejsca.
5. Jan bardzo często ogląda z nieba wydarzenia, które dotyczą ziemi.
6. Namiot Boga oznacza zamieszkanie Boga pośród ludzi.
7. Obietnice z Objawienia 7 znajdują swoje rozwinięcie w Objawieniu 21–22, gdzie Bóg mieszka z ludźmi, usuwa śmierć, łzy i cierpienie.

Każdy z tych argumentów wzmacnia pozostałe. Razem tworzą harmonijną interpretację całej wizji.

---

## 17. Dlaczego to ma znaczenie?

Pytanie o miejsce przebywania Wielkiej Rzeszy nie jest jedynie akademicką dyskusją.

Dotyczy sposobu odczytywania całej Księgi Objawienia.

Jeżeli symbole interpretuje się konsekwentnie w świetle wcześniejszych ksiąg biblijnych, wiele obrazów Apokalipsy układa się w spójną całość.

Autor opracowania zwraca uwagę, że największym zagrożeniem dla poprawnej interpretacji jest budowanie doktryny na pojedynczym obrazie, zamiast na całokształcie świadectwa biblijnego. Dlatego tak duży nacisk położono na analizę języka greckiego, kontekstu oraz starotestamentowego tła symboli.

---

## 18. Najważniejsze teksty prowadzące do końcowego wniosku

Na uwagę zasługują również inne sceny z Księgi Objawienia i Ewangelii, w których ludzie znajdują się „**przed tronem**”, pozostając jednocześnie na ziemi.

W **Mateusza 25:31-46** Jezus przedstawia sąd nad narodami. Gdy Syn Człowieczy zasiądzie na swoim chwalebnym tronie, **wszystkie narody zostają zgromadzone przed Nim**, po czym następuje oddzielenie „owiec” od „kóz”. Opis dotyczy ludzi żyjących na ziemi podczas sądu, a mimo to są oni przedstawieni jako stojący przed tronem Króla.

Podobnie w **Objawieniu 6:15-17** królowie ziemi, dowódcy wojskowi, możni, bogaci oraz pozostali mieszkańcy ziemi usiłują ukryć się przed nadchodzącym sądem. Wołają do gór i skał, aby spadły na nich i **ukryły ich przed Tym, który siedzi na tronie, oraz przed gniewem Baranka**. Cała scena niewątpliwie rozgrywa się na ziemi, jednak osoby te również znajdują się wobec tronu Boga i Baranka.

Oba przykłady pokazują, że w języku biblijnym stanie **przed tronem** oznacza przede wszystkim odpowiadanie przed najwyższym Władcą i Sędzią, a niekoniecznie przebywanie w niebie. W połączeniu z analizą zwrotu **ἐνώπιον**, porównaniem z Objawieniem 20 oraz symboliką tronu stanowi to kolejny argument, że samo wyrażenie „przed tronem” nie przesądza o niebiańskiej lokalizacji Wielkiej Rzeszy.

W świetle przedstawionej analizy szczególne znaczenie mają następujące grupy tekstów:

**Objawienie 7:9-17** – opis Wielkiej Rzeszy.

**1 Królów 17:1 oraz 2 Królów 3:14** – prorocy stoją „przed Jehową”, pozostając na ziemi.

**Dzieje Apostolskie 10:33** – Korneliusz i jego dom stoją „przed Bogiem”, choć znajdują się w swoim domu.

**Łukasza 15:10** – radość „przed aniołami Boga” nie oznacza przeniesienia skruszonego grzesznika do nieba.

**Psałm 103:19** – tron Boga znajduje się w niebie, ale Jego królowanie obejmuje wszystko.

**Izajasza 66:1** – niebo jest tronem Boga, ziemia Jego podnóżkiem.

**Objawienie 20:11-15** – zmarłychwstali stoją przed tronem podczas sądu.

**Objawienie 21:3-4** – namiot Boga jest z ludźmi, a Bóg usuwa śmierć, ból i łzy.

Razem tworzą one ciąg argumentów, który – zgodnie z analizą przedstawioną w opracowaniu – pozwala interpretować wizję Wielkiej Rzeszy bez konieczności przenoszenia jej do nieba.

---

## Zakończenie

Opis Wielkiej Rzeszy z Objawienia 7 pozostaje jednym z najbardziej fascynujących fragmentów całej Apokalipsy. Przez stulecia był interpretowany na wiele sposobów. Jednak niezależnie od przyjmowanej tradycji interpretacyjnej jedno pozostaje pewne – sam tekst wymaga uważnej egzegezy.

Analiza przedstawiona w opracowaniu prowadzi do kilku istotnych wniosków.

Po pierwsze, wyrażenie „przed tronem” nie jest w Biblii technicznym określeniem nieba. W wielu miejscach opisuje ono relację człowieka z Bogiem oraz pozostawanie pod Jego autorytetem.

Po drugie, grecki termin **ἐνώπιον** ma znacznie szerszy zakres znaczeniowy niż samo określenie miejsca. Leksykony oraz liczne przykłady biblijne pokazują, że może oznaczać pozostawanie „przed obliczem”, „w oczach” lub „pod zwierzchnictwem” Boga.

Po trzecie, tron Boga w Apokalipsie symbolizuje przede wszystkim Jego królewskie panowanie nad całym stworzeniem. Fakt, że ktoś znajduje się „przed tronem”, nie musi oznaczać jego przebywania w niebie.

Po czwarte, Jan wielokrotnie ogląda z perspektywy nieba wydarzenia rozgrywające się na ziemi. Nie należy więc utożsamiać miejsca obserwacji z miejscem spełnienia wizji.

Wreszcie, gdy wszystkie elementy zostaną zestawione z prorocztwami Izajasza, Ezechiela oraz z końcowymi rozdziałami Objawienia, powstaje spójny obraz Bożego zamierzenia wobec odkupionej ludzkości.

Dlatego – zgodnie z argumentacją rozwiniętą w całym opracowaniu – wizja Wielkiej Rzeszy może być rozumiana jako obraz ludzi uznanych przez Boga, pozostających pod Jego królewskim panowaniem i korzystających z Jego ochrony oraz błogosławieństw. Sam opis z Objawienia 7 nie wymaga przyjęcia, że grupa ta przebywa w niebie, a zestawienie wszystkich analizowanych tekstów pozwala odczytać tę wizję jako harmonizującą z nadzieją życia na odnowionej ziemi.